KOLONIALES FLENSBURG IM 18./19. JAHRHUNDERT

KOLONIALES FLENSBURG IM 18./19. JAHRHUNDERT: Plantagenarbeit, Transatlantikhandel und deren Nachwirkungen

1 **Transatlantikhandel:** Handelsrechte mit dänischen Kolonien ermöglichten den Flensburger Kaufleuten als Teil des Dänischen Gesamtstaates ab 1755 die sogenannte „Westindienfahrt". Der romantisierende Begriff bezeichnet die Handelsroute über den Atlantik zu den Karibikinseln St. Croix, St. Jan und St. Thomas mit dem Ziel, Plantagenprodukte aus Versklavungs- und Zwangsarbeit an Bord zu nehmen.

2 **Zuckerverarbeitung:** Die Profite der Weiterverarbeitung des Rohzuckers, der Rumproduktion und der Vermarktung brachten Reichtum für Flensburger Unternehmen. Der Zuckerrohranbau und die Gewinnung von Rohzucker und Rohrum erfolgten durch versklavte Menschen. Der Monokulturanbau hinterließ ökologisch zerstörte Landschaften in der Karibik.

3 **Plantagenwirtschaft:** 1754 war St. Croix fast vollständig für Zuckerrohrplantagen zugerichtet. Damals arbeiteten schon knapp 9.000 versklavte Afrikaner*innen auf den Plantagen. Viele starben durch schlechte Ernährung und Hygiene, Überarbeitung und Unfälle. Die Plantagenwirtschaft war auf die ständige Verschleppung neuer Menschen angewiesen. Eine Form von Widerstand gegen dieses System leisteten die „Maroons" – geflohene Afrikaner*innen, die in den schwer zugänglichen Wäldern lebten.

4 **Versklavungshandel:** Wie dieses historische Dokument belegt, wurden auch in Flensburg Kapitäne für den brutalen Transport von verschleppten Menschen aus Westafrika in die Karibik angeworben. Flensburger Kaufleute und Seeleute segelten seit Mitte des 18. Jahrhunderts in die karibischen Kolonien. Sie kannten die entmenschlichenden Arbeitsbedingungen auf den Plantagen.

5 **Widerstand:** Seit 1998 erinnert diese Statue auf St. Croix an den Freiheitskampf der Versklavten vom 2. Juli 1848, als Schneckenhörner als Signal erklangen und Zuckerrohrmesser als Waffen benutzt wurden. So erkämpften sie die Abschaffung der Sklaverei. 2017 schenkten Nachfahren der Plantagenarbeiter*innen Dänemark eine Kopie der Statue als Denkmal. Sie wurde 2019 in Kopenhagen aufgestellt.

6 **(Post)Koloniale Stadtstruktur:** Mit dem Zugang zu kolonialen Rohstoffen entstanden zusätzliche Verarbeitungsbetriebe, die zu einer stückweisen Nachverdichtung der bereits existierenden schmalen, langen Hofstruktur führte. Damit sind die heute (wieder) attraktiven Hinterhöfe mit kolonialer Ausbeutung in der Karibik und Versklavung in Westafrika verbunden.

Mehr Informationen in der Ausstellung ZUCKER•RUM•VERSKLAVUNG im Schifffahrtsmuseum, auf www.flensburg-postkolonial.de oder im Sommerhalbjahr bei den postkolonialen Stadtrundgängen.

FREGATTE ST. CROIX,1807: Portraits von Transatlantikschiffen waren Statussymbole der Flensburger Reeder, Kaufleute und Kapitäne.

FREGATTEN ST. CROIX, 1807: Portrætter af transatlantiske skibe var statussymboler for rederier, købmænd og kaptajner i Flensborg.

AQUARELL VON / AKVAREL AF MICHEL JENSEN, Quelle / kilde: Flensburger Schifffahrtsmuseum

SCHIFFBRÜCKE UM 1845: Umschlagplatz und Ort der Wertschöpfung kolonialer Güter

SKIBSBROEN OMKRING 1845: omladningssted og sted for værdiskabelse af koloniale varer

AQUARELL VON / AKVAREL AF F. W. OTTE, Quelle kilde: Städtische Museen Flensburg

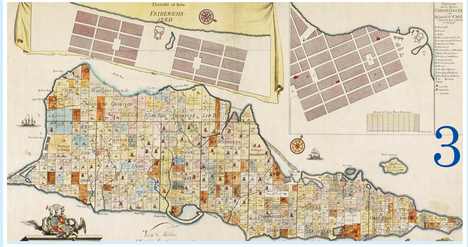

AUSSCHNITT KARTE UDSNIT KORT ST. CROIX, Quelle kilde: Flensburger Schifffahrtsmuseum

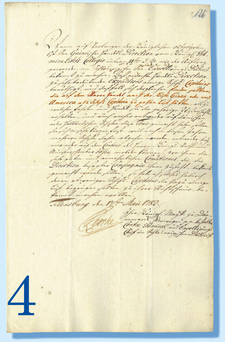

VERSKLAVUNG IM BEWUSSTSEIN DER FLENSBURGER. Der Aufruf von 1782 zur Beteiligung an Versklavungsfahrten wurde nach der Predigt in Kirchen verlesen.

BORGERNE FRA FLENSBORG VIDSTE OM SLAVEHANDLEN. Det er denne opfordring fra 1782 bevis for. Her opfordres kaptajnerne til at deltage i slavehandlen.

KANZELAUFRUF / OPFORDRING fra Prædikestolen, 17.05.1782, Quelle kilde: Stadtarchiv Flensburg A 306, f. 125-127

ST. CROIX UM 1754: Erkennbar ist die fast vollständige Aufteilung der Insel für die Plantagenwirtschaft.

ST. CROIX OMKRING 1754: Man kan se, at øen næsten er fuldstændig opdelt med henblik på plantagebrug.

DER STADTPLAN zeigt die Anzahl und Dichte der Flensburger Höfe entlang des historischen Hafens.

BYPLANEN viser, hvor mange baggårde der har været nær Flensborg Havn, og hvor tæt de lå op ad hinanden.

AUSSCHNITT STADTPLAN VON 1900 / UDSNIT AF BYKORT FRA 1900, Quelle kilde: Stadtplanung Flensburg

STATUE EINES FREIHEITSKÄMPFERS AUF ST. CROIX, Teil der US Virgin Islands, den ehemaligen dänischen Kolonien in der Karibik

STATUE AF EN FRIHEDSKÆMPER PÅ ST. CROIX. Øen er en del af De Amerikanske Jomfruøer, som er de tidligere danske kolonier i Caribien.

"FREEDOM FIGHTER" VON FRA BRIGHT BIMPONG, ST. CROIX, Quelle / kilde: EIGENES FOTO EGET FOTO

DET KOLONIALE FLENSBORG I DET 18./19. ÅRHUNDREDE: plantagearbejde, transatlantisk handel og dens følger

1 **Den transatlantiske handel:** Som del af den danske helstat var det fra 1755 muligt for købmændene i Flensborg at drive handel med de danske kolonier i Caribien. Det tyske udtryk for ruten over Atlanterhavet til de caribiske øer St. Croix, St. Jan og St. Thomas kaldes "Westindienfahrt" og er et meget romantiserende udtryk. For dette indebærer ikke, at kolonial varerne, som købmændene havde med om bord hjem, var et resultat af slaveri og tvangsarbejde.

2 **Fremstilling af sukker:** Forarbejdningen af råsukker, romproduktionen og dets markedsføring førte til økonomisk velstand for virksomhederne i Flensborg. Det var slavegjorte mennesker, der dyrkede sukkerrør og fremstillede råsukker og rom på plantagerne. Dyrkningen af denne monokultur efterlod økologisk ødelagte landskaber i Caribien.

3 **Plantagedrift:** I 1754 var St. Croix næsten fuldstændig udlagt til sukkerrørsplantager. På det tidspunkt arbejdede næsten 9.000 slavegjorte mennesker fra Afrika på plantagerne. Mange af dem døde på grund af dårlig ernæring og hygiejne, overanstrengelse og ulykker. En form for modstand mod dette system blev udøvet af "Maroons", flygtede afrikanere, som levede i de svært tilgængelige skove.

4 **Slavehandel:** Som dette historiske dokument viser, blev der også i Flensborg hyret kaptajner til den grusomme transport af tvangsforflyttede mennesker fra Vestafrika til Caribien. Købmænd og søfolk fra Flensborg sejlede siden midten af 1700-tallet til kolonierne i Caribien. De kendte til de umenneskelige arbejdsforhold på plantagerne.

5 **Modstand:** Siden 1998 har denne statue på St. Croix mindet om slavernes frihedskamp den 2. juli 1848. Dengang brugte de slavegjorte mennesker sneglehuse som signalhorn og sukkerrørknive som våben. De opnåede, at slaveriet blev afskaffet. I 2017 forærede plantagearbejdernes efterkommere Danmark en kopi af statuen. Monumentet blev opstillet i København i 2019.

6 **(Post-)kolonial bystruktur:** Tilgangen til koloniale råvarer fik nye forarbejdningsvirksomheder til at opstå. Dette førte til, at de eksisterende smalle, lange baggårde gradvis blev endnu tættere bebygget. De (igen) attraktive baggårde er således knyttet til den koloniale udnyttelse, der fandt sted på St. Croix, St. Thomas og St. Jan.

Du kan finde flere oplysninger om emnet i udstillingen SUKKER•ROM•SLAVERI på Søfartsmuseet, på www.flensburg-postkolonial.de eller hvis du deltager i de postkoloniale byvandringer om sommeren.

Text und Gestaltung tekst og design**: Netzwerk Flensburg postkolonial**